

קאן (כהן), פרנץ (1896-1944)

(Franz Kahn). מנהיג ציוני בצ'כוסלובקיה. ק' נולד בפילזן (Pilsen; היום פלזן, Plzen) שבבוהמיה. ב-1916, בהיותו סרן בצבא אוסטריה-הונגריה, נפצע בחזית המזרח ואיבד את זרועו השמאלית. אחרי מלחמת-העולם הראשונה היה פעיל בתנועת 'תכלת לבן' הציונית, סיים את לימודי המשפטים ומדעי המדינה באוניברסיטה, וב-1921 עבר, עם מרכז 'ההסתדרות הציונית הארצית', לעיר מורבסקה אוסטרבה (Moravska Ostrava) והיה למזכיר ההסתדרות ולאחד ממנהיגי הציונים בצ'כוסלובקיה.

בסוף 1938, אחרי קטיעת צ'כוסלובקיה בעקבות 'ועידת מינכן', חזר ק' לפראג וצורף ל'וועד הפעולה הציוני'. אחרי כיבוש בוהמיה ומורביה בידי הגרמנים במרס 1939 סירב ק', כשאר חברי ההנהגה הציונית, להציל את עורו ולנטוש את יהודי הפרוטקטורט, וכן לא ניצל את זכויותיו כנכה מלחמה. הוא דאג לעליית בנו ובתו לארץ, אך למרות היותו בן לאזרח ארצות-הברית לא ניצל את זכותו לרפטריאציה לשם. בנובמבר 1942 סירב לחתום על בקשה כזאת, מחשש ש'החתימה תמנע ממני לייצג את היהודים בפני השלטונות', דבר שראה כחובתו, למרות סלידתו ממגע עם השלטונות הגרמניים.

בינואר 1943 הועברו ק' ואשתו למחנה טרזיינשטט, שם לא הצטרף ק' ל'מועצת הזקנים', אלא היה מנהל מחלקת התרבות והתמסר לעבודה בקרב הנוער. מאמציהם הרבים של נחום גולדמן וסטיון ויז בארצות-הברית ושל וייצמן ושרתוק (שרת), בלונדון ובירושלים להציל את ק' ארכו זמן רב, אך בלא הועיל. באוקטובר 1944 נשלח ק' עם מרבית מנהיגי הגטו בטרזיינשטט ומשפחותיהם לאושוויץ, אף-על-פי שבדרך-כלל נשארו נכי מלחמה בטרזיינשטט עד לשחרור, ובאוקטובר 1944 נרצח בבירקנאו.